

POLIROM

aurora
LIICEANU

Madlena

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

aurora
LIICEANU
Madlena

Prefață de Nayla Elamin

POLIROM
2017

Cuprins

<i>Mnemosyne</i> (Nayla Elamin)	7
Madlena	11
Prima mea mărgică se numea Chrysis	26
A doua mea mărgică a fost Pascin.....	41
Mărgele și madlene	58
La piaza rea, Stoiana	76
În altă lume sunt alte reguli	84
Camera din față	91
Nepăsarea, o lume a plăcerilor nevinovate.....	104
Șase într-o cameră	127
Neamțul alungat de Vasile	148
Vorbe la mare.....	156
Vorbe răzlețe din amintirile mele și ale altora.....	170
Ce ți-e și cu sculptura?	200
Din nou despre madlene și timp	213

În următoarele pagini veți întâlni un fragment dintr-o carte de Madlena. În continuare, în cadrul unei interviuri, scriitoarea va vorbi despre modul în care a scris romanul și cum a ajuns să devină un best-seller.

Madlena

Mi-e greu să scriu despre ciudăteniile care i se pot întâmpla cuiva, dar parcă și mai greu îmi este când vine vorba despre mine și când uneori nu găsesc rostul unor întâmplări. Și totuși, există un rost, pentru că ele, ciudăteniile, pot scoate la iveală, pot da importanță unor amănunte, lucruri care zac ferecate în vastele palate ale memoriei. Un nume, o imagine, un sunet, un miros, o întâmplare, o carte citită, toate pot să te ia de mâna și să te ducă în alte lumi, în alt spațiu și alt timp. Acolo poți găsi rostul, un secret, un sens. Despre el voi scrie mai încolo.

Ce mi s-a întâmplat? Era o vară caniculară, cu un soare atât de albicios, încât când ieșeai pe stradă aveai impresia că ți se face o radiografie sau că ești filmat cu o lumină orbitoare, agresivă. Era un soare de neon, aş zice. Ce poți face pe o asemenea vreme, când să te miști este extrem de obositor? Să citești, nu? E confortabil. Primisem o carte care mă îmbia. M-am uitat la titlu și mi-am zis, puțin plăcădită, că

este tot despre dragoste. Citisem destule cărți de genul acesta și n-aș fi dorit să intru iarăși în povești de iubire. Autorul mi-era cu totul necunoscut: Jim Fergus. Ca de obicei, am citit pe copertă ce scria despre el. Dincolo de șirul de cărți publicate, doar cea primită era tradusă la noi. M-am uitat la vârstă lui, ca să-l plasez în timp, și am reținut că mama lui era franțuzoaică, iar tatăl, american. El, autorul, este american și trăiește în America, dar se tot duce în Franța. Romanul lui, cu titlul *Amintirea dragostei*, a apărut mai întâi în Franța, cu titlul *Chrysis*, în 2013, a fost lansat tot în Franța, cu mult succes și multe premii, și abia apoi în America.

Am deschis cartea, am citit prefața scrisă de autor și, sincer, am fost uimită. Cartea este și nu este ficțiune, iar personajele ei principale au trăit într-adevăr, au fost oameni în carne și oase, care nu au murit de prea multă vreme.

În prefață Jim Fergus spune ceva despre viața lui. Mi-am adus aminte de misteriosul amănunt biografic, dar cartea nu este chiar o autobiografie.

Acest amănunt despre care scrie el este o întâmplare nu demult petrecută. Jim Fergus avea o parteneră, avea în viața lui o femeie pe care o iubea mult. Și ea îl iubea mult și împreună împărtășeau o mare

dragoste față de artă. Colindau, pe unde mergeau, magazine și galerii de artă, locuri în care găseau amestecate obiecte vechi, tablouri prăfuite, toate mirosind a vechi, a nescos la lumina soarelui, a zilei. Un fel de obiecte menite să stea în întuneric.

Mirosul acela, atât de cunoscut, al tuturor anticariatelor și depozitelor din consignații, unde se odihnesc obiecte comune, unele kitsch, altele niște minunătii discrete, timide, resemnate de vecinătatea banalului, cărora doar un ochi atent le ghicește splendoarea, este greu de descris. Geograful J. Douglas Porteous a căutat un cuvânt pentru acest miros și poate că doar termenul inventat de el i se potrivește. L-a numit peisaj al miroslui (*smellscape*).

Pe iubita lui Jim Fergus o chema Mari Tudisco; aşa cum ați putea bănuia, s-au cunoscut într-un anticariat, în America. Trecuseră șase ani de când erau împreună și aflăm că Mari, bolnavă irecuperabil de un cancer anunțat tardiv, se afla cu Jim într-o ultimă călătorie în Europa. El căuta să nu-și arate tristețea nemărginită, invocând nevoia, în situații ca aceea în care se găsea, de a-și măsura dezamăgirile și a forța ușa către lumea infinită a speranțelor. A miracolelor imposibile.

În Franța, la Nisa, într-un magazin de antichități ca acelea despre care am scris, Mari a descoperit un tablou prăfuit, neînrămat, stând undeva pe jos, ca și când ar fi fost pedepsit pentru ceva. Ca să-l vadă mai bine, l-a scos din colțul în care era parcă ascuns, l-a așezat pe un scaun și i-a spus lui Jim, cu o privire întrebătoare, că-i place foarte mult. Jim avea încredere în părerile ei, pentru că și ea era pictoriță, era școlită în privitul picturilor. Mari i-a spus că tabloul respiră o bucurie de viață, dar și o inocență pe care doar cineva foarte Tânăr ar fi putut s-o aibă și s-o transpună într-o pictură. Și chiar aşa era. Tabloul avea o etichetă cu titlul, *Orgie*, data aproximativă când a fost pictat, 1925, prețul, plus data și locul nașterii pictorului. Era făcut de Chrysis Jungbluth, născută în 1907 în Franța, la Boulogne-sur-Mer. Mari avusese dreptate. Pictorița avea 18 ani când a pictat tabloul. Jim ar fi dorit să-l cumpere, dar n-a putut s-o facă.

Și acum vine iarăși amănuntul biografic. Căutând ceva prin buzunare, după întoarcerea din Franța, Jim a găsit cartea de vizită a proprietarului anticariatului, a telefonat și a aflat că tabloul nu fusese cumpărat de nimeni, aşa că l-a comandat, l-a plătit,

I-a primit și l-a înrămat. A fost ultimul cadou pe care i l-a dat lui Mari.

Să spun câte ceva despre tablou. Se numește, cum am spus, *Orgie*. Reprezintă niște femei și bărbați dezbrăcați, dezinhibați, veseli, petrecând împreună, inspirând libertatea și dorința de a-și arăta corpurile, bucurându-se de viață. Un elogiu adus vieții. Ceea ce a impresionat-o pe Mari nu a fost numai dezinvoltura și bucuria de a trăi, triumful acestei bucurii transmise de pictoriță, ci felul în care se comunică relația dintre corp și persoană. Cei din tablou erau mândri de corpurile lor, și nu în termeni de frumusețe, ci pur și simplu pentru că erau corpurile lor. Erau ei.

Mari, am dedus, era o femeie timidă. Sfioasă. Ea se uita la tablou jinduind să fie ca femeile din el. În prim-plan este o femeie Tânără, albă, goală, cu părul roșu, întinsă pe coapsele unei negreșe, goală și ea, căreia i se văd sânii frumoși, tari; roșcata se sprijină de o masă pe care se află o sticlă de şampanie într-un vas cu gheăță și, alături, un platou cu fructe. Ea își sprijină leneș un braț pe piciorul unui bărbat care ține în mâna un pahar cu şampanie. Pe celălalt braț își sprijină capul. Fața ei exprimă fericire. Dacă stau să mă gândesc, văzând acest tablou pe net de multe,

multe ori, cred că ceea ce unește totul în el este natura – fructele, corpurile nude nu înseamnă natură?

Mari tocmai asta jinduia, absența rușinii de a fi gol, de a-ți arăta corpul, de a-l iubi și prețui, pentru că gol ești chiar tu. Nuditatea trebuie disociată de rușine și jenă. Mari avea o fiică de 16 ani și-și dorea ca fiica ei să fie ca femeile din tablou, liberă, fără complexe, fără rușini induse de alții. Ea l-a rugat pe Jim ca după moartea ei tabloul să-i fie dat fiicei sale, Isabella. Dorința i-a fost îndeplinită și, când Isabella se apropiă de vârsta pictoriței Chrysis, a primit tabloul.

Isabella, altă generație, pare că a înțeles totuși mesajul mamei. Mama ei nu-i dădea un tablou, ci un sfat. Sigur, sfatul ascundea un regret. Mi-am adus aminte și de un sfat al lui Coco Chanel, care nu înțelegea de ce femeile nemulțumite de felul cum arată picioarele lor se jenează să și le arate. Ea le spunea că nu picioarele poartă femeia, ci femeile își poartă picioarele. Astăzi am spune că atitudinea contează.

Isabella a scris despre tablou un eseu pe care l-a prezentat colegilor și profesorilor, iar la sfârșit și-a desfăcut nasturii de la bluză și și-a dat jos bluza. Nu avea sutien. Audiența a apreciat gestul ei, i-a spus ea lui Jim, lăudându-se cu ceea ce făcuse.

Citind aceste lucruri scrise de Jim, lucruri care s-au întâmplat nu demult, în 2009, m-am gândit cum se schimbă vremurile. Mi-am adus aminte de o legendă care circula despre Martin Heidegger. Poate că nu are nici un grăunte de adevăr, poate că da. Se zice că Heidegger trebuia să țină o prelegere-curs în fața studenților, probabil la Freiburg, într-un amfiteatru. Stând la catedră, înainte să-și înceapă cursul, și-a ridicat ochii din hârtii și a văzut că în primul rând câteva studente îndrăznețe erau topless. Stupoarea lui a fost atât de mare, se spunea, încât și-a luat hârtiile și a părăsit amfiteatru. Se susținea că aşa și-a încheiat cariera universitară. Am încercat să-mi amintesc anii. Heidegger a murit în 1976. Dacă legenda este adevărată, în ce an se putea întâmpla asta? Ar putea fi adevărat. În anii 1960-1970 topless-ul era la mare modă. Ce înseamnă timpul!

Ar trebui să adaug că scena din pictura lui Chrysis se petrece într-un bordel. Dar cel ce privește tabloul nu are de unde să știe asta. Asta o aflăm citind ce a scris Jim. Pictorița în devenire, Chrysis, picta și desena mult în acel bordel și nu era nici pe departe singura dintre pictorii Parisului anilor '20 care făcea

asa ceva. Singurul lucru interesant este că ea nu era bărbat.

Mama Isabellei, Mari, nu avea câtuși de puțin intenția de a-i sugera fiicei sale să facă ce făceau cei din tablou, ci doar să-și gândească altfel corpul și să se raporteze la el cu tandră apropiere. Să nu-i moștenească complexele.

Acum mă apropii de ceva complicat, de ceva ce nu este amănunt biografic, ci, dimpotrivă, un proiect de răspuns la o curiozitate care are anvergura muncii unui detectiv și a unei arheologii minuțioase.

Chrysis Jungbluth a trăit, nu este o persoană imaginată. Dar cine era? Jim Fergus nu știa decât două lucruri despre ea: că pictase *Orgie* și că se născuse în 1907, într-o localitate din Franța. Amănuntul biografic, adică găsirea tabloului ei pe podeaua unui anticariat, undeva în partea veche a portului Nisa, se consumase. Începea pentru el o întreprindere nouă, dificilă, cu căutări de tot felul, mai întâi pe internet, o cale imediată și comodă de a afla câte ceva despre cineva. Date nu prea erau. Au urmat căutările în biblioteci din Franța, în arhive și, în sfârșit, mersul în locul în care se născuse ea. Totul era o explorare aproape obsesivă. Și-ar fi închipuit Chrysis, care și-a sfârșit viața în 1989, la vîrsta de

82 de ani, în insula Martinica, că cineva, tocmai din America, va merge pe urmele ei ca să-i cunoască și să-i compună viața?

„Și ne întoarcem la Mari, căci ea descoperise tabloul. Ea o descoperise pe Chrysis Jungbluth.

La sfârșitul cărții lui, mulțumirile lui Jim Fergus adresate celor care l-au ajutat sunt nenumărate. Oameni din diferite instituții, biblioteci și arhive i-au oferit tot sprijinul. Rudele soțului lui Chrysis, destul de multe, unele locuind chiar pe proprietatea familiei ei, i-au pus la dispoziție scrisori, lucrări de tinerețe, fotografii, documente, amintiri de familie care i-au completat imaginea lui Chrysis, prin contactul cu concretul vieții.

L-am înțeles atât de bine pe Jim Fergus. Și eu fac la fel sau, cel puțin, am început la fel ca el. Am citit pe internet necrologul lui Mari Tudisco. Se numea Mari Leann Tudisco și era din Tucson, Arizona. Acolo s-au și cunoscut ea și Jim, cum am spus, într-un anticariat. Am controlat datele scrise de el și sunt adevărate. Nimic nu este ficțiune. Mari a murit în 2008, după o suferință de doi ani și jumătate provocată de un cancer pancreatic. Exact ca nemăsurat de buna mea prietenă, grecoaică Eleni.